

RADIO ŠTUDENT V ČASU TRANZICIJE

Če se dobro spomnim, sem na radiu začel delati leta 1983, nehal pa leta 2013. Začel sem zelo intenzivno kot tehnik, nekaj let zatem sem delal tudi kot občasni pisec v kulturni in glasbeni redakciji, bil sem občasni režiser oddaj in tekstopisec za marketing, dokler nisem postal vodja organizacije in izvedbe programa (1992–1997, moja edina redna zaposlitev v življenju). Koordiniral sem Ministrstvo za eksperiment (1997 – 2000) in na prelomu tisočletja postal programer spletne strani Radia Študent. Zadnjih deset ali petnajst sem oblikoval avtorsko oddajo Huda ura, za katero sem rekel, da je bila oddaja o neglasbi.

Moja nadaljnja pot je v bistvu nadaljevanje tega, kar sem počel na Radiu Študent. Treba je bilo (končno) izstopiti iz varnega okolja institucije (in principa reprodukcije) in opremljen z vsemi izkušnjami raznolikega dela na Radiu Študent začeti bolj samostojno pot v bolj neposrednem okolju (princip produkcije). To me je vodilo prek množice sodelovanj do trenutno aktualnega ukvarjanja s popolnoma istimi stvarmi kot na radiu, v okviru Cirkulacije 2. Tako kot je bil Radio Študent primarno kolektiv in ne institucija, je primarno kolektiv tudi Cirkulacija 2.

Vmes je bilo nekaj poskusov »normaliziranja« mojega življenja, ki pa so se vsi skazili. Tako sem denimo delal v internetnih redakcijah Pop TV in TV Slovenija, a po kakšnem letu se je izkazalo, da za razliko od dela na RŠ, nekako ne dojamem smisla službovanja na takem mediju - niti smisla obstoja tovrstnih splošnih servisov. RŠ je vendarle intelektualni medij in ne iskanje najnižjega skupnega imenovalca.

V treh desetletjih dela na RŠ je bila zame verjetno najbolj travmatična izkušnja štrajk na Radiu Študent (1997). Predvsem zaradi usodnih posledic za neposredno udeležene. To sicer ni bil edini štrajk v »mojem« času – pred tem sem doživel stavko glasbene redakcije, ki pa se je nekako uspela razrešiti brez večjih žrtev. Za drugi, vsesplošni štrajk, razlogi še vedno niso dovolj razjasnjeni, posledice pa so bile velike. Predstavljal je prelomnico za mnoge posameznike iz obeh nasprotnih taborov, ki so po njem v velikem številu zapustili Radio Študent. Nova generacija je za njimi vstopila v precej osiromašen prostor, vendar se je v nekaj letih dinamika ponovno vzpostavila.

Ena od interpretacij je, da je bil namen štrajka preprečiti poskus privatizacije, a se ta teza postavi na glavo, saj se v nadaljevanju ni zgodilo nič podobnega. Lahko da je bil poskus preprečitve profesionalizacije (ki bi lahko vodila v privatizacijo), vendar v tistem času profesionalizem še ni bil negativna kategorija (v marsikateri glavi sicer še vedno ni). Nevarnost, da bi se porušili egalitarni odnosi na RŠ je bil verjetno pravi in tudi regularen razlog. Ampak to so vse potencialnosti, ki se jih ni nihče zavedal. Bolj so bile usodne konkretnosti.

Radio Študent je leta 1997 za določen čas zaposlil štiri urednike, ki so bili prej (tako kot vsi drugi programci) honorarci. Zaposlitev je bila sofinancirana s strani države, zelo podobno, kot je danes pri zaposlovanju mladih sodelavcev v nevladne organizacije. Ta rešitev je bila del postopkov normalizacije institucionalnega stanja na RŠ, ki je bil denimo vse od začetka 90. let brez sveta zavoda. V tistem času se je svet oblikoval, situacija z glavnim financerjem pa je bila videti pozitivna, saj študentska vlada takrat še ni bila črna. Notranja razmerja na RŠ so bila v tistem trenutku odsev stanja preteklega

desetletja, ko je bila fluktuacija urednikov pogosto zelo velika, odgovorni uredniki pa so bili velikokrat nastavljeni po politični liniji, brez predhodnih izkušenj dela na RŠ. V praksi je to pomenilo, da je imel vodja organizacije in izvedbe programa tako težo, da je pogosto o programu odločal mimo urednikov. Jasno je bilo, da so morale te specifičnosti v procesu normalizacije delovanja radia izginiti. Po petih letih intenzivnega dela na položaju VOIP sem zato dokaj zlahka odstopil s tega delovnega mesta, saj mi omejevanje kompetenc seveda ni dišalo. Bilo je pač konec nekega obdobja, zdelo se je, da je normalizacija tik pred uspešnim zaključkom.

Seveda pa so se s tem temeljno spremenila tudi razmerja v upravi RŠ. Tedanji delavski svet je namesto štirih redno zaposlenih naenkrat imel osem članov, od tega več kot polovico programskih delavcev. Do prvega upora ni prišlo med programci, ampak v marketingu, šele nato se je razširil. Glavni krivec za štrajk so bili po mnenju stavkajočih tedanji direktor in trije uredniki (ena članica uredništva se je postavila na stran ljudstva), saj naj bi preko profesionalizacije pripravljali privatizacijo in rušili egalitarnost na RŠ. Sam menim, da je bil sicer štrajk energetska reakcija na širšo situacijo v devetdesetih: vojna v neposredni bližini, vseprisotna privatizacija družbenega premoženja in negotovost po osamosvojitvi Slovenije. Urednike je nazadnje svet zavoda odzaposlil, ti so šli na sodišče in to je razsodilo v njihov prid. Direktor Jelovac je na RŠ ostal še dolga leta, privatizacije pa ni bilo. Sedanji razmislek z distance sicer pokaže, da profesionalizacija lahko omogoči privatizacijo, kot se je zgodilo z vsemi študentskimi radii v bivši Jugi. Ena od tedaj prisotnih »ključnih besed« je bila tudi modernizacija – predvsem kar se tiče tranzicije s starega načina delovanja na novi. Novi naj bi bil seveda učinkovitejši, kar je tedaj na Radiu Študent odpredaval Marko Prpič - strokovnjak za medije, ki ga je na Radio Študent poslal tedanji Zavod za odprto družbo (OSI – Soros center). Ta in tudi kakšna druga floskula o modernizaciji medija pa se je pokazala kot zablude. Na srečo se nobena ni preveč prijel. V tistem času se tega seveda nihče ni zavedal, saj se je zdelo, da mora institucija ustrezati nekim splošnim normam o medijih (tudi legalnim – kar se tiče organov odločanja/ vodenja – to je: nosilcev odgovornosti). Sicer so bila srednja devetdeseta v mojem času na RŠ zelo dinamična. Od osvoboditve/zasedbe Metelkove, vzpostavljanja mednarodnih povezav, prisotnosti kolegov beguncev iz Juge in njihovo vključevanje v program RŠ, nadobudni podjetniki, stari in mladi marketingarji, eksperimenti z »odprtimi kanali« - kar marsikaj ni bilo dovolj strogo politično korektno za starejši RŠ. Pa stalni napor za ohranjanje inteligentnega sodelavstva RŠ, predvsem zaradi ogibanja enostavnih nacionalizmov, kot posledice sočasne balkanske vojne in velike množine beguncev v Sloveniji (precej zanimivih posameznikov tudi na Radiu Študent) – tedaj so se okrepili tudi lokalni nacionalistični izpadi, za kar pa na RŠ ni bilo mesta. Pa zamenjava Novega rocka (ki se je izkazal kot privatna tržna znamka) z lastnim Klubskim maratonom (kar je bil napor v smeri decentralizacije in povezovanja z vso Slovenijo), pa iskanje prevalentnega glasbenega izraza, ki je potem na način *back to the roots (of rock'n'roll)* rezultiral v dveh festivalih Zgaga. V tem času se je zgodil internet in prvi poskusi uporabe novih medijev ter streaming (kar se mene tiče je bil s tem slogan »RŠ v vsako slovensko vas« tudi dokončno uresničen). Vmes so bile seveda tudi ideje o privatizaciji RŠ prek marketinga (na način Mladine), v času Metelkove poskus levoliberalne ljubljanske struje, da se RŠ preseli na Metelkovo, pa že omenjeni štrajk glasbene redakcije povezan z ne dovolj artikuliranim bojkotom privatiziranega Novega rocka ter poskusi normalizacije/ profesionalizacije/ modernizacije programa prek zunanjih strokovnjakov, kar smo družno zavrnil. Precejšnja zmešnjava vrednot torej. V ognju dogodkov nihče ni bil preveč pameten.

Za mnoge posameznike se je zdelo, so 90. čas odprtih možnosti, predvsem na poslovnem področju. Že nekaj let pred tem (konec 80. in v začetku 90.) sta zaporedoma odšli v privatne poslovne vode dve ekipi marketingarjev RŠ. RŠ so zelo hitro zapustili tudi vsi radijski heroji Roške. Verjetno je v tistem času tudi zamrla lokalna alternativna glasbena scena. Ostali sta dve veličini: Laibach in Borghesia, vse nižje rastje je bilo v njuni senci pomorjeno. Počasi so se vzpostavljale NGO teme, kar je seveda povezano z njihovim financiranjem, RŠ pa je nevladnikom dajal programski čas.

Študentska vlada je bila sprva dovolj raznolika in intelektualna, da se je veliko pogovarjalo in celo vzorno programsko sodelovalo. Skušalo se je zajemati z vseh dinamičnih točk znotraj lokalnega okolja, kdaj je šlo kaj tudi čez rob dotedanje politične korektnosti. Vse to je sodilo v idejo o demokratičnem, v lokalno okolje močno vpetem mediju, ki naj bi bil odprti kanal za lokalne mikro-skupnosti. Bistveni elementi tedanjega radijskega programa so bili številni novi sodelavci z vseh vetrov, ki so pokrivali raznorodne teme, obenem pa njihovi glasovi niso bili profesionalizirani. Radio Študent je vendarle preživel in se do danes ni kaj dosti spremenil.

Po letu 1997 sem kot honorarec na RŠ predsedal na druga dela: ukvarjal sem se z internetom in programiranjem, z dokaj pogostimi mednarodno zvočno-umetniškimi projekti v okviru Ministrstva za eksperiment, z lokalnimi prenosi z Metelkove, B51 in celo iz privatnih stanovanj ter avtorsko oddajo Huda ura.

Kmalu sem se lotil tudi samostojnih zvočno umetniških projektov izven RŠ, ki pa so bili tesno povezani z mojimi radijskimi spoznanji in premisleki. V enem od njih sta dva para sodelujočih igrala s prekrizanim napenjanjem in drgnjenjem klavirskih strun – seveda elektronsko ojačano. Metaforo sem vzel neposredno z RŠ, gre pa takole: štirje ljudje skupaj napenjajo rjuho, vsak od njih k sebi vleče svoj vogal – lahko tudi sunkovito –, a če zaradi tega partner na drugi strani popusti prijem, se površina rjuhe zmanjša na polovico. Če popustita dva, površine ni več. Površina rjuhe je tako metafora za uspešnost poligona Radia Študent, tisti, ki vlečejo vsak svoj vogal, pa so redakcije, službe, uprava in tudi »intenzivni« posamezniki. Prav je, da vsak vleče v svojo smer. A ne preveč.

Eden od mojih večjih dosežkov, ki se je prijel in še živi, je uvedba sistema spletnega mesta, ki omogoča samostojno objavljanje napovedi oddaj vsakemu nosilcu posameznega programskega segmenta. To je hitro postal tudi sistem sprotnega arhiviranja raznolikih vsebin, ne da bi bil za to potreben spletni redaktor.

Po vseh teh letih se zdi kar neverjetno, da je kontinuiteta delovanja RŠ sploh možna, predvsem zaradi izjemne dinamike dotoka vedno novih generacij. Če je RŠ rezultat novolevičarstva in kasneje ultralevičarstva, je to specifična ideološka kategorija (vrednot), ki očitno ni zamrla. Na osnovnem nivoju organizacije inštitucije je dokaj jasno, da je k dolgoživosti pripomogla tudi njena enostavnost, relativna nepomembnost. Nove generacije naravno naseljujejo »delovna mesta« in polnijo »programski čas«. Samoiniciativnost in pozitivna angažiranost vseh posameznikov je verjetno rezultat neprofesionalnosti pozicij, saj v tem ni dovolj denarja za normalne družinske preživitvene strategije in je treba oditi drugam. To na RŠ venomer proizvede ustrezno notranjo dinamiko vsakič novih generacij. Rezultat je egalitarna kolektivistična delovna izkušnja, ki drugje ni možna. Nekoč je veljalo, da je RŠ valilnica kadrov za druge

medije, zdaj se že vsaj 20 let izkazuje, da drugi mediji takšnih medijsko oboroženih piščet ne potrebujejo več. Kar je lahko problem – ni pa nujno.

Borut Savski